

Leren vanuit het niets?

Het geheel is meer dan de delen.

Het geheel is meer dan de delen. Wat betekent dit nu eigenlijk? Wil dit zeggen dat bijvoorbeeld in het licht van leren de gezamenlijke kennis van de deelnemers aan een leerproces meer is dan de optelsom van hun kennis?

Jan Bommerez maakt in zijn presentatie over het transformatietijdperk¹, welke over de werking van de geest en emoties gaat, duidelijk dat het in feite niet om de optelsom ($1 + 1 = 3$) gaat. Hij zegt dat het geheel van een (probleem)situatie waarin men met elkaar verkeert, meer informatie bevat dan de som der delen en dat deze informatie nog verborgen is. Er is dus meer informatie in een groep of organisatie aanwezig dan wat op dat moment door allen tezamen gekend wordt. In dat geheel, waar niets aanwezig lijkt te zijn, ligt een schat aan kennis verborgen.

In dit artikel ga ik in op wat 'het geheel is meer dan de delen' betekent voor het leren in organisaties in het nieuwe, volgens Bommerez, transformatietijdperk.

Inleiding

De natuurkunde heeft al jaren geleden aangetoond dat alles (o.a. mens, plant, dier, de aarde e.d) uit licht bestaat en dat licht informatie bevat. Veel informatie in dit levende systeem is echter nog niet ontdekt en ontsloten. De wijzen wisten dit overigens al. In de Isa Upanishad staat ondermeer 'Alles is vol van licht (=informatie)'. Over het algemeen werken we met informatie en kennis die we door studie van gestold licht oftewel fysieke vormen, hoe atoklein ook, ontdekt hebben.

Dit levend systeem heeft als geheel dus impliciet informatie of instant-intelligentie. De vraag doet zich dan ook voor, hoe we deze instant-intelligentie beschikbaar kunnen krijgen, zodat we leren en inzicht krijgen in de voortdurend veranderende (werk)situaties die om nieuwe en andere oplossingen dan de bestaande vragen. Natuurlijk is er niets mis met de bestaande kennis, want dat blijft een basis waarop we werken en leven.

Stephan Covey zegt over zo'n voortdurend veranderend, levend systeem: 'Zodra we de inherente principes van een levend systeem respecteren komen ze vanzelf tot groei en bloei. Probeer eens (de principes) openheid, respect en vertrouwen en aanschouw de doorbraken die dan gebeuren.'

Ongeacht de vorm van formeel, sociaal of praktisch leren (70-20-10 leermodel) bestaat er immers instant-intelligentie en zijn de principes op natuurlijke wijze aanwezig.

Hier en nu open zijn

De instant-intelligentie of verborgen informatie kan niet ontsloten worden met oude kennis; deze kan hooguit een richtingaanwijzer zijn.

Onze oude kennis is meestal gebaseerd op bepaalde uitgangspunten en overtuigingen van de geest. Deze oude kennis uit het verleden is als een sluier die voor de instant-intelligentie hangt, die *hier en nu* aanwezig is, zonder dat we de instant-intelligentie waar kunnen nemen. De geest is als het ware gesloten en is als een sluier die het onbekende aan het zicht onttrekt.

Informatie of kennis kan zonder de eigen blokkades, zoals ideeën en overtuigingen, spontaan in het hier en nu oprijzen uit het geheel of het zogenaamde niets. Het waarnemen van deze spontane kennis in het hier en nu gebeurt zonder dat je het van tevoren kunt plannen. Alertheid in het moment en waarnemen van het moment is de openheid van de geest, die je achteraf herkent. Kennis komt als het ware naar je toe; we noemen dit ook inspiratie.

De oude wijzen uit India wisten dit al en zeiden: 'Hij die weet weet niet; hij die niet weet weet.' Het inzicht dat je het niet weet leid je naar het hier en nu open zijn en is meer dan openheid hebben.

‘Niet dit – niet dit’ met respect

Hoewel men er van uitgaat dat samen leren een meerwaarde heeft, wordt men in de discussie vaak gehinderd door de eigen ideeën en overtuigingen. We luisteren bijvoorbeeld niet naar een ander omdat we onze mening willen verkondigen; vaak zeggen we dan ‘ik wil iets met jullie delen’. Men vergeet dat de instant-intelligentie al aanwezig is. Het gaat dan ook niet om discussie, waarin men de eigen ideeën, motieven e.d. tegenover elkaar uit en bespreekt, maar om door dialoog de discussie te overstijgen.

‘Dialoog is samen – als een gezamenlijke intelligentie - kijken naar wat je alleen niet kunt zien’ volgens William Isaacs (in: Dialogue and the Art of Thinking Together).

In het aloude Hindoeïsme werd ook al gesproken van ‘neti-neti’ (niet dit – niet dit), als aansporing om verder te kijken dan de eigen gedachten.

Het inzicht dat het ontsluiten van verborgen kennis spontaan en niet voorspelbaar is kan ruimte brengen voor jezelf en anderen. Wederzijds respect rijst op voor elkaar; dit kan niet afgedwongen worden, noch bij jezelf, noch bij anderen.

HET in vertrouwen

De instant-intelligentie of verborgen informatie kan ook niet gecontroleerd worden door onze oude kennis en herinneringen. HET, de instant-intelligentie of verborgen informatie, is immers al aanwezig. Bijvoorbeeld Amerika (HET) was er al voordat Columbus het ontdekte.

HET is dus al aanwezig, vlakbij zonder dat je het waarneemtⁱⁱ. Peter Senge zegt o.a. ‘Wanneer mensen regelmatig in dialoog gaan met elkaar, ontstaat een diep vertrouwen in het proces en in de ander.’ Volgens mij niet alleen vertrouwen in het leerproces en in de ander, maar natuurlijk ook in de aanwezigheid van HET, dat wat we nog niet kennen; m.a.w. in HET leven. Zhuang Zi (ca. 369-286 v. Chr.) zei het al: ‘Echt leren is leren wat niet te leren is.’

We denken nu vooral in 3 dimensies. Wat gaan we leren als we 4 dimensies gaan waarnemen bijvoorbeeld energievelden, zoals de natuurkunde reeds ontdekt heeft en dus die in HET al aanwezig zijn.

Het inzicht dat kennis niet te controleren is leert ons te vertrouwen op HET, de verborgen instant-intelligentie. Vertrouwen of geen vertrouwen hebben, HET is overal en altijd aanwezig ook als we het nog niet waarnemen.

Tot slot

De wereld verandert voortdurend en transformeert naar nieuwe vormen van kennis, vaak zonder we dat in de gaten hebben. De kunst is om uit te gaan van eenheid der dingen en niet van verdeeldheid, omdat eenheid (licht) de bron en eenheid is waar alles uit voort komt. Echter aandacht, waarnemen van de verscheidenheid laat ons de sluiers zien die de instant-intelligentie van HET geheel of HET niets in de weg staan. Aandacht, waarnemen, eenvoudiger is het eigenlijk niet en het samen leren met openheid, respect en vertrouwen rijst op vanuit het niets.

Andreas Jansen

november 2015

www.dekunstvanzijn.nl

ⁱ Zie YouTube: <http://www.youtube.com/watch?v=0ozwoFMUWGc>

ⁱⁱ Frans Sandbergen spreekt van ‘het Wil’ (zie: www.hetwil.nl)